

92.

Csempekép virágcsendélettel, I., ZSOLNAY, 1898

Dekorterv: RIPPL-RÓNAI JÓZSEF

Préselt, világos barnás keménycserep csempe, (sokszorosított gyári késztermék), előlapján színtelen máz alatt, magas-tűzű színes mázakkal, kézzel festett.

Méret: 17,3x17,3x2 cm

Jelzés: A csempe hátoldalán, masszába préselt, bemélyített gyári jelzés, öt templomtorony ábrája, alatta két sorban „Zsolnay Pécs.” felirat. A sima előoldalra festett kép bal oldali alsó részén (a környezet kék mázával részben fedve) Rippl-Rónai kézzel rajzolt jelzése, szembefordított, felső ívvel összekötött RR monogram.

A hátoldalon a kép egykori keretezésének (fémtartók?) nyomai láthatóak.

Kezdő ár: 2 200 000 Ft / 7 213 EUR

Becsérték: 4 000 000 – 7 000 000 Ft
Estimated value: 13 115 – 22 951 EUR

93.

Csempekép virágcsendélettel, II., ZSOLNAY, 1898

Dekorterv: RIPPL-RÓNAI JÓZSEF

Préselt, finomított összetételű, barnás-vöröses kőcserep csempe (sokszorosított gyári késztermék), előlapján színtelen máz alatt, magas-tűzű színes mázakkal, kézzel festett.

Méret: 17 x 17 x 2,5 cm

Jelzés: A csempe hátoldalán, a masszába préselt belső négyzetben, átlósan elhelyezett, kidomborodó gyári jelzés, öt templomtorony ábrája, alatta két sorban „Zsolnay Pécs.” felirat. Az előlap sima felületére festett kép bal oldali alsó részén Rippl-Rónai kézzel rajzolt jelzése, szembefordított, felső ívvel összekötött RR monogram.

Kezdő ár: 2 200 000 Ft / 7 213 EUR

Becsérték: 4 000 000 – 7 000 000 Ft
Estimated value: 13 115 – 22 951 EUR

Rippl-Rónai József, 1887.
H. Chillier felvétele. Rippl-Rónai Múzeum, Kaposvár

A korabeli lakásokat díszítő festmények kedvelt és kedves témája, a virágcsendélet rendhagyó módon fénylő mázakkal festett, kicsiny csempéken jelenik meg. A korabeli nézők számára különösnek tűnhetett a motívumok előadásmódja is. Az I. csempe képen az erőteljes kék háttér máz egymás fölötti máz foltjai vibrálnak, a sárga váza felső részéből elágazó vöröses szirmú virágok, és a bozontos zöld levelek kontúrrajza vaskos és egyenetlen. A másik csempén a kék vázába tett, krizantém-szerű virágokat ábrázoló kép színezése visszafogottabb, csupán jelzésszerű, de ugyanolyan eleven a reszkető kontúrvonalak, és a lazúrosan felvitt színes mázak játéka. Mindkét csempe festésmódja szokatlanul „szabados”, hiszen a 19. századi, megbecsülten bekeretezett porcelánképek az egyenetlen felület finom árnyalataihoz szoktatták tisztelőiket. Rippl-Rónai viszont olyan hatásokkal játszik, amelyet éppen a magas hőfokon kiégett, testes kerámia mázak viselkedése

kínál fel, – az anyagszerűség maga érvényesül. A Párizsból Pécsre érkező művész a modern „stúdió” kerámia első művelőinek merész, szemléletváltó kísérleteit folytatja Zsolnay Vilmos gyáranak művészeti műhelyében. Azon tapasztalatok alapján, amit még Franciaországban szerzett, a Nabis művészcsoporthoz tartozó, Vouillard barátjaként, a (pontosan nem azonosított) párizsi kerámiai műhelyben, ahogy ő nevezte „laboratóriumban”. Az Iparművészeti Múzeumnak ajándékozott, 1897-ben készített *Caroussel* csempe-kép tanulságait fejleszti tovább a Zsolnay gyárban (IM ltsz.: 9569; MNG 1998., katalógus: 214.). Korszakalkotó művének, a gróf Andrassy Tivadar budai palotája számára 1897-től tervezett teljes ebédlő berendezéséhez tartozó étkészletet Rippl-Rónai a Zsolnay gyárban valósította meg. A legelsőként „XI. 1897” dátummal kivitelezett tányér a Zsolnay Kulturális Negyedben, a Gyugyi gyűjteményben látható, – érdekes módon

a most bemutatott csempékhez hasonló körvonalakkal, mázfoltosan festve (Gyugyi, 2006., 282. kép). A pécsi Janus Pannónius Múzeum állandó Zsolnay kiállításán szerepelnek a további, különböző tányértervek (részben a későbbi években kivitelezett) megvalósításai, Rippl-Rónai más dátált, aláírt műveivel együtt (Lásd: MNG 1998., katalógus: 224–230). Matyasovszky Zsolnay Margit emlékirata is megemlékezik arról, hogy „Ezekben az években hosszabb időt töltött otthonunkban Rippl-Rónai, aki Andrassy gróf számára tervezett egy étkészletet. A készleten kívül néhány kiváló dísz tárgyat festett, és ő indította meg a szecessziós virág alakú csészék és vázák sorozatát. Kerámia lapon örökítette meg nagyatyánk (azaz Zsolnay Vilmos) képmását. Különösen érdekes munkája a Farkasné fest című portré. Farkas Gyuláné hosszú éveken át volt a női festészet vezetője.” (Emlékirat, 185. oldal, MNG 1998., 474. oldal, 1. kép) Igen, a tányér-festő asszonyt ábrázoló

kép a decor-tervek végső, „profi” kivitelezőjét örökíti meg az utókor számára. Rippl-Rónai József és a Zsolnay gyár művészetének kapcsolata mindezen ismeretek mellett sem tárult még fel a maga teljességében, – ezt segítenek tisztázni ezen az aukción szereplő, ez ideig ismeretlen, lappangó csempe-képek is. Azt a véleményt erősítik, hogy nem csupán egy arisztokrata megrendelésének teljesítése volt e kapcsolat legfontosabb eleme, hanem az iparművészet megújításának szándéka, – mindkét fél részéről.

Rippl-Rónai 1897 novemberében „toppant be” a gyárba, ahol Zsolnay Vilmos megkülönböztetett figyelemmel fogadta, fiával, Miklóssal együtt. Már egy korábbi levélváltás alkalmával, július 14-én kelt soraival örömet fejezte ki, amiért „... becses látogatásával itt Pécsen fog tisztelni és alkalmam lesz különböző érdekes új, technikákat hitelesen megmutathatom, melyek egész új irányt al-

Rippl-Rónai József: Farkasné tányért fest, 1897-98
Kerámia-kép, Janus Pannónius Múzeum, Pécs

Caroussel, 1897. Kerámia-kép, Párizs

Rippl Rónai József: Virágcsendélet, színes litográfia, Magyar Nemzeti Galéria

kotni alkalmasnak látszanak." (MNG RRI Critikák 5118/I. 70, 71.). Az elkövetkező hónapok során a vendég-művész úgy érezte, hogy az „*artisticus vezetésbe*” is be kívánják / akarják vonni. Testvére, Ödön óvta is a túlzott reményektől. Az egymásra ható újítás feladata, folyamata azonban nem is lehetett olyan egyszerű,

amint még egy 1898 május 5-én kelt feljegyzésében gondolta: „*A festő és szobrász világ álljon talpra az iparművészet érdekében. Hiszen csak arról van szó, hogy üres óráikban egy-egy gondolatot adjanak, egy kis rajzot, egy kis utasítást a mesterembernek.*” (MNG Critikák I., 1898. május 5.)

A rajzok és a kerámiák kapcsolatát ezek a csempék is „bizonyítják”. A két csempékép grafikai párhuzamait a Magyar Nemzeti Galéria 1998. évi Rippl-Rónai gyűjteményes kiállításának katalógusában is megtalálhatjuk. Azt, hogy e motívumok mikor foglalkoztatták a művészt, a különböző események kapcsán alkalmazott nyomdai kivitelezésű változatok dátumai bizonyítják. A Nemzeti Szalon 1897. december 8-án nyíló, és a Merkur palotában 1902. december 13-án nyíló Rippl-Rónai kiállítás plakátjain (lásd: MNG 1998., katalógus: 186. és 187.) is találhatunk rokon motívumokat, de pontos analógiák is léteznek. Pohárba, vázába tett virágcsokor, az elágazó levelek közt nyíló virágok, Rippl különböző grafikáin is feltűnnek.

Az I. számú csempékép kompozíciója a Pesti Vigadóban, 1899. március 5-én rendezett Újságíró bál meghívójának hátoldalán látható kis formai és színezési változtatással. (Lásd: MNG 1998., katalógus: 183., 436 oldal, A Budapesti Újságírók Egyesületének báli meghívója I-II. 1899. Színes litográfia, papír, 170 x 210 mm.

MNG Grafikai Osztály, ltsz.: 1931-2151, 1931-2152.)

A II. számú csempére festett kompozíció a Magyar Nemzeti Galéria grafikai gyűjteményében őrzött ceruza és akvarell „tervrajzon” (208 x 330 mm, ltsz.: 1933-2487), valamint színes litográfia kivitelezésben az 1900. évi párizsi világiállítás menükártyáján is szerepel, amint ezt a Magyar Nemzeti Galéria 1998. évi gyűjteményes Rippl-Rónai kiállítás katalógusának 184. és 185. tetele mutatja. Szabó Katalin tárgyleírása a kiállított krémszínű és vörös alapú litográfiák mellett, a narancs-, illetve ibolyaszínű alapú változatokat is említi (MNG ltsz.: 1900-784-787); közli, hogy a papíron megjelenő teljes sorozatot Genthon István az 1899. évre datálta. Hoffmann Edit találó sorait is idézi, mely szerint Rippl „...*mindig más és más színekkel próbálgatva, hol csak a színt nyomtatva, hol csak a kontúrt, új és új hatásokat csal ki ugyanabból a tervezetből.*” (Hoffmann 1931., 403. oldal.)

Sajnos, Rippl-Rónai csempéképek nem kerültek „*gyártásba*”, a Zsolnay gyári Decor könyvekben hiába keressük e mo-

tívumokat. Igaz, a virág-, és tulipán alakú tárgyak Façon könyvi rajzai mellett sem találjuk Rippl-Rónai nevét - sajnos, az általa felvetett, a vázlatain szereplő motívumokat tovább alakító gyári művészek nevét sem. Azonban jelenléte, szemlélete, szavai és tettei nem múltak el nyomtalanul, beépültek a pécsi művészeti műhely szellemiségébe.

Az együttműködés munkamódszerét, napi részleteit nem ismerjük. Nem tudhatjuk, a „*virág-alakú*” formák készítésénél, és Zsolnay Vilmos máz-laboratóriumában mit tett Rippl-Rónai. Megfogta-e az ecsetet, vagy csak a festőmester kezét, akár csak ezen csempék, vagy az Andrásy szerviz első tányérjának megfestésekor. Azonban bizonyos, hogy a jelenlétével, szavaival is irányított. A művészi és technikai megújulásra mindig is törekvő, 1898-tól az új művészeti irányba forduló Zsolnay műhelyre folytonos, folyamatos hatást gyakoroltak az anyag kifejező képességét pártoló ideái. Megvalósította, amiről még 1898 márciusában Radisics Jenőnek szóló levelében írt: „*majdnem össze kell házasodni az artistnak az*

Tál, 1898. Porcelánfajansz, Rippl-Rónai József dekorterve alapján

artisannak, okvetlenül meg kell egymást jól érteniük, ha szép és összhangzatos dolgot akarnak teremteni.” (Iparművészeti Múzeum Adattára, 16/1898.)

Még reméljük, a múltnak feneketlen kútjából előbukkannak még a közös munkálkodás rejtett adatai és akár apró, de meghatározóan lényeges művek, amint most is történt e két csempéképpel.

Csenkey Éva

